

รูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

Educational Supervision Model in Educational Service Area of Office

อดุลย์ วงศ์ก้อม¹

ประเสริฐ อินทร์รักษ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทราบองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) เพื่อทราบรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา วิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาเพื่อวิเคราะห์กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยขององค์ประกอบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) การศึกษาเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) การตรวจสอบรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยอ้างอิงจากผู้เชี่ยวชาญโดยการใช้วิธีการชาติพันธุ์วรรณา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตภาคกลาง 44 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และศึกษานิเทศก์ จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) และแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การวิเคราะห์องค์ประกอบ (exploratory factor analysis) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคัล (canonical correlation analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) สื่อเทคโนโลยี 3) ดำเนินการนิเทศ 4) ประเมินผล 5) การมีส่วนร่วมและ 6) ปรับปรุงและพัฒนา
2. องค์ประกอบรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบที่มีความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

Abstract

The purposes of this research were to determine 1) the component of the educational supervision in education service area office and 2) the model of the educational supervision in education service area office . There were 3 steps of this research operation ; 1) analytical study to set the conceptual framework in factors of educational supervision in education service area office 2) factors analysis of educational supervision in education service area office and 3) confirmation of educational supervision in education service area office. The samples were 44 education service area office. The respondents were the education service area office directors, deputy directors and educational supervisor with the total of 220 respondents. The data collected by using document analysis, the semi-structured interview, and the

¹ นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

questionnaire. The data was analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, factor analysis, canonical correlation and content analysis.

The research findings revealed that:

1. The multi factors of educational supervision model in education service area office consisted 6 components: 1) planning 2) supervision 3) information technology 4) evaluation 5) participating and 6) improvement and development

2. The educational supervision model in education service area office consisted 6 components. The application of the model were correct, appropriate, accurate possible useful and accordance with the research conceptual framework

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านการศึกษามีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ ตลอดจนหลักสูตรการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นทักษะการคิดให้กับผู้เรียน รวมถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งจะเป็นนิมิตรหมายที่ดีที่จะเตรียมทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพให้กับสังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาในปัจจุบันได้รับมอบหมายอำนาจมากขึ้น ทั้งในด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ มีการร่วมคิดและร่วมตัดสินใจระหว่างบุคคลในโรงเรียนและผู้บริหาร มีการบริหารจัดการที่โรงเรียนหรือที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-base management) ครูมีอำนาจและมีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น (teacher empowerment) ซึ่งจะสร้างทั้งความพึงพอใจและความมั่นใจในบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ซึ่งการนิเทศการศึกษาจะสามารถช่วยครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาได้ ดังนั้นผู้ทำหน้าที่นิเทศ ผู้นำทางด้านการศึกษา หรือผู้บริหารจะต้องมีบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาให้จัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่เน้นความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด และต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ (วัชรฯ เล่าเรียนดี, 2548 :232) ซึ่งหลังจากการประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโดยการกำหนดให้โรงเรียนมีการประกันคุณภาพ

การศึกษาและพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาแล้ว มีการประเมินและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดหรือปรับปรุงมาตรฐานให้สูงขึ้น การนิเทศการศึกษาจึงได้รับปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมองว่าการนิเทศการศึกษา ที่รวมถึงการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการดำเนินการที่ทำให้ครูมีความพึงพอใจและมีกำลังใจ ที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาการดำเนินงานใดๆ ของโรงเรียน ให้เป็นไปตามมาตรฐานของโรงเรียนและของบุคลากรให้สูงขึ้นและรักษาไว้ จนส่งผลให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของผู้รับประโยชน์จากโรงเรียนทุกฝ่าย ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาไว้ใน มาตรา 4 ดังนี้ “บุคลากรทางการศึกษา หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษารวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศและการบริหารการศึกษา ในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ” และ มาตรา 20 วรรค 4 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้มีคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อทำหน้าที่ในการกำกับ ดูแล การบริหารและการจัดการด้านวิชาการเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย นิเทศ ติดตามและประเมินผลการบริหารและการดำเนินการ โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงานและสถานศึกษา เพื่อเตรียม

การรับนิเทศ ติดตามและประเมินผลจากหน่วยงาน
ภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,
2549)

การนิเทศการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่เกิด
จากความร่วมมือของคณะครู บุคลากรทางการศึกษา โดย
การแนะนำให้คำปรึกษาหารือช่วยเหลือและเสริมสร้าง
ขวัญและกำลังใจให้ผู้ที่ได้รับการนิเทศได้พัฒนาความรู้
ความสามารถและพฤติกรรมการสอนด้วยตนเอง ให้
สามารถปฏิบัติภารกิจทางด้านการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรที่ได้รับการ
นิเทศมีความรู้ที่ทันสมัยสามารถนำไปบูรณาการใช้เพื่อ
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ธีระพงษ์ ศรีโพธิ์, 2544 :228)
นอกจากนี้การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญต่อ
การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเนื่องจากเป็น
กระบวนการที่ช่วยปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการ
จัดประสบการณ์การเรียนรู้และประสิทธิภาพการบริหาร
และการจัดการ เพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ
พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในที่สุด การนิเทศ
การศึกษายังเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลกระทบโดยตรงต่อ
คุณภาพการจัดการศึกษาและการศึกษาและพัฒนา
การศึกษาทุกขั้นตอน เนื่องจากเป็นตัวการที่ก่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์
และบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ทั้งนี้เพราะการนิเทศ
การศึกษาเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคน
พัฒนางาน และพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ทันต่อการ
เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การนิเทศการศึกษาเป็น
องค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยเหลือและสนับสนุน
กระบวนการบริหารและกระบวนการสอนมีคุณภาพและ
บรรลุเป้าหมาย ตลอดจนการนิเทศการศึกษามีขอบข่าย
การปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นการรักษาควบคุมมาตรฐาน
การศึกษาโดยตรง (Nattle T,1899:125-133) แต่จากการ
วิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษา พบว่า การบริหารงานนิเทศการศึกษาของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้แก่ งานธุรการ งานพัฒนา
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้
งานวัดและประเมินผลการศึกษา งานส่งเสริมพัฒนาสื่อ

นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา งานนิเทศติดตาม
และประเมินผลระบบบริหารและการจัดการศึกษา งาน
ส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและ
เลขานุการคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลผล
และการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับดีมาก แต่แนวคิด
เกี่ยวกับการบริหารงานนิเทศการศึกษาของสำนักเขตพื้นที่
การศึกษาในปัจจุบัน ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์เห็นว่าควร
ให้ความสำคัญกับงานส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อนวัตกรรม
เทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
การศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายใน ส่งเสริม
กัลยาณมิตรการนิเทศภายในสถานศึกษา การนิเทศแบบ
ฝังตัว การนิเทศทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
(พันธ์ประภา พูนสิน,2547 : บทคัดย่อ) นอกจากนี้
รายงานการตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการประจำปี
งบประมาณ 2547 พบว่า (1) นโยบายที่กำหนดให้
ศึกษานิเทศก์ต้องทำงานร่วมกับสถานศึกษา ต้องหาวิธี
ช่วยเหลือสถานศึกษาในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนา
สถานศึกษาให้มีคุณภาพ การนิเทศเพื่อการพัฒนาหลัก
สูตรต้องสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติจริง
เนื่องจากการที่หลักสูตรกำหนดกรอบไว้ ให้สถานศึกษา
จัดทำรายละเอียดเองก่อให้เกิดความหลากหลายในการ
ปฏิบัติ เน้นให้มีการใช้สื่อที่มีคุณภาพ การจัดการเรียน
การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาบุคคล
เป็นงานที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องบริหารจัดการ
ให้ศึกษานิเทศก์ทำงานร่วมกับสถานศึกษา (2) จาก
การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและศึกษานิเทศก์
เกี่ยวกับการบริหารงานนิเทศการศึกษาของสำนักเขตพื้นที่
การศึกษาพบช่องว่างของการบริหารงานธุรการ งาน
ส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการ
ศึกษา งานเลขานุการคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ
ประเมินผลและนิเทศการศึกษา เนื่องจากสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษบางเขตมีข้อจำกัดด้านบุคลากรและ
งบประมาณในการดำเนินงานจึงเป็นข้อพิจารณาของ
ผู้บริหารที่จะดำเนินเกี่ยวกับการบริหารงานธุรการ งาน
ส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการ

ศึกษาและงานเลขานุการคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา (สำนักผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2547 :27-32.)

ในปัจจุบันทุกคนเล็งเห็นความสำคัญของการนิเทศมากขึ้นทั้งยังเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเนื่องจากเหตุและความจำเป็น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการนิเทศการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาได้รับการพัฒนา ด้านการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผลให้สภาพการจัดการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรม ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์มีการเปลี่ยนแปลง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาต้องมีการปรับตัวและพัฒนาตัวเองให้ก้าวทันต่อภาวะการณ์ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตที่ท้าทายนักการศึกษา (ชาวี มณีศรี, 2538 :49)

จากปัญหาและความสำคัญของการนิเทศการศึกษาดังกล่าวข้างต้นและเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และสนองจุดประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัยและสามารถตอบปัญหาดังกล่าว ได้ชัดเจนผู้วิจัย จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. เพื่อทราบองค์ประกอบของกระบวนการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแผนแบบการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียว ศึกษาสภาพการณ์โดยไม่มีการทดลอง (the one shot, non-experimental case study design) งานวิจัยฉบับนี้จึงใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายและมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากเอกสาร และการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 13 ท่าน

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการวิจัยโดยสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของ รูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IOC) หาความเชื่อมั่นเครื่องมือโดยการนำไปทดลองใช้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค เก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้วยการใช้เทคนิค Factor Analysis การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (canonical correlation analysis) และใช้เทคนิควิจัยอนาคต EFR (Ethnographic Futures Research) เพื่อยืนยันคุณภาพขององค์ประกอบรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

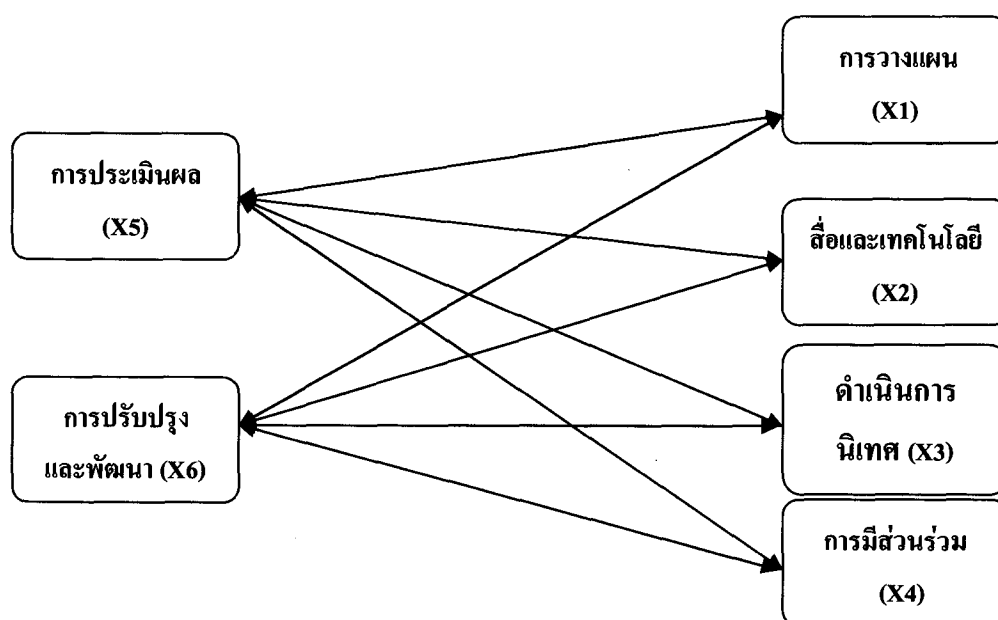
ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่สำคัญที่มีความจำเป็นต่อรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีจำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) ดำเนินการนิเทศ 3) สื่อเทคโนโลยี 4) ประเมินผล 5) การมีส่วนร่วม และ 6) ปรับปรุงและพัฒนา

2. สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (canonical) มีความสัมพันธ์กัน กลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นมิติค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างตัวแปรสูงสุด คือ 0.980** ซึ่งเป็นค่าสหสัมพันธ์ที่อยู่ในระดับสูง ค่า wilk's lamda เท่ากับ 0.030 แสดงว่าชุดตัวแปรอิสระเหล่านี้ส่งผลต่อกลุ่มตัวแปรตาม ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และตัวแปรเหล่านี้สามารถอธิบายตัวแปรตามได้ถึงร้อยละ 61.3 (eigenvalues เท่ากับ 0.613) โดยความสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นไปในลักษณะเดียว คือมีความสัมพันธ์ในทางลบ ซึ่งตัวแปรที่ได้รับอิทธิพลอยู่ในระดับมาก คือ การวางแผน (X1) ดำเนินการนิเทศ (X2) สื่อและเทคโนโลยี (X3) การมีส่วนร่วม (X4) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ -.983, -.939, -.934, และ -.966 ตามลำดับ โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักคาโนนิคอลที่มีค่า p 0.30 ขึ้นไป แสดงว่าเป็นตัวเลขที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

และ กลุ่มตัวแปรชุดที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย การประเมินผล (X5) และการปรับปรุงและพัฒนา (X6) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ -.959 และ -.984 ตามลำดับซึ่งถือได้ว่ามีค่าน้ำหนักมาก ดังนั้น ในชุดที่ 1 พบว่า ตัวแปรชุดที่ 1 ได้แก่ การวางแผน (X1) ดำเนินการนิเทศ (X2) สื่อและเทคโนโลยี (X3) และการมีส่วนร่วม (X4) กับชุดตัวแปรชุดที่ 2 ได้แก่ การประเมินผล (X5) และการปรับปรุงและพัฒนา (X6) มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อภิปรายความได้ว่าเมื่อการนิเทศการศึกษา ด้านการวางแผน การดำเนินการนิเทศ สื่อเทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมดี ก็จะส่งผลให้การประเมินผล การปรับปรุงและพัฒนาดีขึ้นไปด้วย ในทางเดียวกัน เมื่อการนิเทศการศึกษาด้านการประเมินผล การปรับปรุงและพัฒนาดีก็จะส่งผลให้การนิเทศการศึกษา ด้านการศึกษา การวางแผน การดำเนินการนิเทศ ด้านสื่อเทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมดีไปด้วย ดังโมเดลที่นำเสนอ

3. การยืนยันและตรวจสอบความสัมพันธ์โดยวิธีการชาติพันธุ์วรรณา (ethnographic futures research: EFR) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ผลการตรวจสอบพบว่า ทุกท่านมีความเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และ การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

การนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความแตกต่างหลากหลายไปตามบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้นๆ แต่เพื่อให้ได้ศึกษาองค์ประกอบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเชิงลึกมากขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำข้อค้นพบจากรูปแบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายกับหน่วยงานของตนในบริบทดังต่อไปนี้

1. การวางแผน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องมีการวางแผนดำเนินงานและจัดตั้งคณะทำงานด้านการนิเทศที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและควรมีการวางแผนโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานด้านการนิเทศการศึกษา เป็นตัวชี้วัดในการวางแผนด้วย และมีวิสัยทัศน์ที่จะกำหนดนโยบายด้านการนิเทศการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังต้องจัดปฐมนิเทศผู้เกี่ยวข้องให้รับทราบ เข้าใจ และยอมรับนโยบาย ของการนิเทศ พร้อมกับยึดถือปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดด้วยความเต็มใจ

2. สื่อและเทคโนโลยี ควรมีการส่งเสริมทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อก่อให้เกิดการ นิเทศที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในองค์กรที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น ควรจัดให้มีกิจกรรมอบรมสัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความรู้ และ ทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีให้บุคลากรในหน่วยงาน

3. ดำเนินการนิเทศ ผู้บริหารรวมทั้งบุคลากรทุกระดับ จำเป็นต้องสนใจและกระตือรือร้นที่จะใช้การนิเทศเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนเพื่อนำไปสู่การพัฒนา งานในหน้าที่ของตนเองอยู่เสมอ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนให้มีการดำเนินการนิเทศและส่งเสริมความชำนาญในการนิเทศให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม และเหมาะสมกับความต้องการของบุคลากร และนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของตน

4. การประเมินผล ควรมีการกำหนดเป้าหมายการประเมินผลของการนิเทศเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายหลักของหน่วยงานและองค์กร พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจและส่งเสริมให้บุคลากรตื่นตัว โดยให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการประเมินผลให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหน่วยงานและเป้าหมายขององค์กร โดยอาจใช้วิธีการ "การประเมินผลตามสภาพจริง" เพื่อสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเกิดการยอมรับและมีส่วนร่วม

5. การมีส่วนร่วม ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการนิเทศ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ร่วมงานเข้าใจและยอมรับในรูปแบบการนิเทศที่เกิดขึ้น โดยไม่เกิดการต่อต้าน เพราะธรรมชาติของบุคคลมักจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่กระทบกับความปลอดภัยและวิถีการดำเนินชีวิตของตน หากผู้บริหารสามารถดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมโดยไม่มีการต่อต้านจากบุคลากรในองค์กรก็จะทำให้การนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ควรควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับได้มีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะต่างๆ มาวิเคราะห์เพื่อสรุปหาแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของทุกคนต่อไป

6. ปรับปรุงและพัฒนา ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ผู้บริหารต้องให้ความสนใจ เพราะการปรับปรุงและพัฒนาถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง ดังนั้นควรกระตุ้นและปลูกฝังให้บุคลากรในองค์กรมีการ

ปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศอยู่เสมอเพื่อนำมาปรับปรุง
การนิเทศให้ดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควร
พิจารณารูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาที่ค้นพบนี้ไปกำหนดแผนกลยุทธ์ในการ
นิเทศการศึกษาเพื่อนำไปปฏิบัติใช้กับองค์การของตนเอง
ได้อย่างเหมาะสมตามสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม
องค์การของแต่ละแห่ง เพื่อให้การนิเทศการศึกษาของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบการนิเทศ
การศึกษาระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภูมิภาค
ต่างๆ
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศ
การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
3. ควรศึกษาวิจัยในเชิงลึกเพื่อศึกษาความ
สัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการศึกษากับประสิทธิผล
ขององค์การ

เอกสารอ้างอิง

- ธีระพงษ์ ศรีโพธิ์. การสร้างและพัฒนาควา 7 ดวงเพื่อการ
นิเทศและประเมินตนเอง โรงเรียนปฏิรูปการ
เรียนรู้. นครปฐม:สำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดนครปฐม, 2544.
- พันธ์ประภา พูนสิน, การบริหารงานนิเทศการศึกษาของ
เขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการ
ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,
2547.
- วัชร เล่าเรียนดี. การนิเทศการสอน (Supervision of
Instruction). นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2548 .
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทาง
ดำเนินงาน ของคณะกรรมการติดตาม
ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาของ
เขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์, 2549
- สำนักผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ. รายงานตรวจ
ราชการตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ
ประจำปีงบประมาณ 2547, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภา, 2547 :27-32.
- ซารี มณีศรี. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์อมร
การพิมพ์, 2538.
- Nattle T. "A Teaching and Learning Approach to
Supervision Within a teacher Education
Program" *Journal of Education For Teaching*
14 15 (February, 1899) :125-133.